

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Jamila Shodiyeva¹

Nargiza Kulmatova²

¹Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi o'qituvchilari

² Samarqand shahar 17-umumta'lim maktab o'qituvchisi

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI VATANPAVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING AYRIM JIHATLARI

Annotasiya. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga doir fikr-mulohazalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: vatanparvarlik, ma'naviyat, ta'lim, tarbiya, ezgulik va ma'rifat, barkamol shaxs, mezon.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ta'lim – tarbiya samaradorligini oshirishning muhim mezonidir. Bu borada, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev raisligida (23 avgust 2019 йил) bo'lib o'tgan xalq ta'limi tizimini rivojlantirish, pedagoglarning malakasi va jamiyatdagi nufuzini oshirish, yosh avlod ma'naviyatini yuksaltirish masalalariga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishida ta'lim va tarbiyaning ahamiyati haqida so'z lab, shunday dedi: “Maktab – bu hayot-mamot masalasi, kelajak masalasi, deya ta'kidladi mamlakatimiz rahbari. Bu masalani davlat, hukumat va hokimlarning o'zi hal qilolmaydi. Bu butun jamiyatning ishi, burchiga aylanishi kerak. Maktabni o'zgartirmasdan turib, odamni, jamiyatni o'zgartirib bo'lmaydi”. Prezidentimiz atoqli fransuz adibi Viktor Hyugoning: “Maktab ochgan odam

bamisoli qamoqxonani yopgandek gap”, degan hikmatli iborasini misol keltirdi. Bu nima degani? Maktab, ta’lim, tarbiya bor joyda bolalar yomon yo’lga kirmaydi, jinoyat sodir etmaydi. Demak, qamoqxonalarga zaruriyat qolmaydi [1].

Ilmiy manbalarda Vatanparvarlik tushunchasining turli izohlari mavjud. Vatanparvarlik - Vatan osoyishtaligi, ota-ona, El-yurt, jigargo’shalar tinchligini saqlash, himoya qilish uchun jismoniy va ma’naviy tayyor bo’lish, harbiy vatanparvarlik sir-asrori bilan puxta qo’rollanish, bilim, malaka va ko’nikmaga ega bo’lishdir [2]. Haqiqiy vatanparvar u qaerda yashamasin, Vatanning yaxshi kunida ham, yomon kunida ham uni tark etmaydi, u bilan birga bo’ladi [3]. Vatanparvar inson g’iybat, loqaydlik, xiyonat, sotqinlik, illatchilik, mahalliychilik kabi illatlaridan yiroqdadir [4].

Vatanparvarlik haqidagi dunyo allomalarining hikmatli so’zlari muhim ahamiyatga ega. Jumladan, Cho’lda o’rmalab yurgan jonivorlar ham tug’ilshidanoq o’z makonlarini biladilar, havoda uchuvchi qushlar ham, dengiz va daryolardagi baliqlar ham o’z oshyonlarini his qiladilar, hatto bolari va shunga o’xshashlar ham o’z uyalarini muhofaza qiladilar, – shuning kabi odamlar ham qaerda tug’ilib parvarish topsalar, – o’sha joyga cheksiz mehr qo’ygan bo’ladilar (F. Skorina). Saxovatning eng buyuk jasurliklari vatanga muhabbat tufayli yuzaga kelgan (J.J. Russo), Vatanparvar – o’z vatani kamoloti yo’lida, o’z xalqiga muhabbati tufayli ezguliklari tugul, jonini ham ayamaydigan insondir, xalqqa va vatani ozodligi, farovonligi uchun o’zini qurbon qiluvchi insondir (M. Oxundov). Vatanparvarlikning tarbiyaviy ahamiyati juda katta, bu kishini bashariyat haqidagi g’oyalar bilagt ulg’aytiradigan maktabdir (M. Ye. Saltikov-Shchedrin), Vatan g’oyasi hamma uchun bir xil manfaatlidir. Vatanparvarlik tantanavor xitoblar va umumiy gaplardan iborat emas, balki u vatanga qizgin muhabbat hissi bilan ortiqcha dabdabalarsiz o’z fikrini bildirish, faqat ezgulikda hayratlanmay, balki muqarrar har qaerda, har qanday vatanda ham bo’ladigan yovuzlikni jinidan battar yomon ko’rish demakdir (V. G. Belinskiy). Kim bo’lishdan qat’iy nazar, uning vatanparvarligi so’zi bilan emas, ishi bilan isbot qilinadi (V. G. Belinskiy). Vatan oldidagi burch inson uchun muqaddasdir (V. A. Suxomlinskiy). Vatanga nafi yo’q yashalgan har kun, inson hayotida qolur bemazmun (M. Salmon). Vatan uchun chala ish qilish, uning uchun hech nima qilmaslikdir (M. Robespver). Vatanga muhabbat, avvalo, unga samimiyat, qizg’inlik bilan, samarali istak bilan ezgulik va ma’rifat tilashdan iboratdir, uning mehrobiga hamma narsani, shirin jonni ham fido etish, undagi barcha yaxshi narsalarga qizgin hamdardlik bildirish hamda uning kamolot yo’liga g’ov tushayotgan narsalarga qahriltg bo’lmoqlikdir (N. A. Nekrasov). Vatanparvar — vatanga xizmat qilayotgan kishidir, vatan esa bu avvalambor xalqdir (N. G. Chernishevskiy). Vatanga nafi tekkudek bo’lsa, —axir qaysi vijdonli odam uning uchun jon bermoqqa ikkilanar ekan? (Sitseron). Ma’rifatli xalqlarning haqiqiy jasorati vatan yo’lida qurbon bo’lishga hozir ekanliklarida aks etadi (G. Gegel). Eng maqbul fazilat — vatanga va odamzodga ko’rsatilgan xizmatda. (J. Delil). Vatandan tashqarida baxt yo’q,

har kim jonajon yerida ildiz otsin (I. S. Turgenev). Begona yurt vatan bo'la olmaydi (I. Gyote). Vatan tarkin bir nafas aylama, yana ranji g'urbat havas aylama (A. Navoiy) [5].

Bulardan ko'rinib turibdilki, vatanparvarlik tushunchasiga yagona yondashuv yo'q, u yoshlar tarbiyasining barcha jihatlarini o'z ichiga qamrab oladi. Shularga asoslansak, vatanparvarlik - yolgiz o'z vataniga mehr qo'yishdan iboratgina emas ekan. Bu juda katta his-tuyg'udir. Bu - vatan bilan o'zini bir butun deb bilish, uning yaxshi-yomon kunlarida asqotish demakdir. Hozirgi kunda eng katta muammo bo'lmish butun dunyo o'rgimchak to'riga qarshi kurashish bizning oldimizdagi eng dolzarb mavzudir. Aynan mana shunga qarshi kurashish uchun yoshlarimizni chin insoniy fazilatlar bilan tarbiyalab, vatanga muhabbat, vatanparvarlik tuyg'ularini chuqur singdirishimiz kerak. Aynan vatanparvarlik kabi, chin insoniy fazilatlarini, maktabda fanlarni o'qitishda, xususan tarbiya fanini, ona tili va o'qish fanlarini o'qitishda singdirib borishimiz kerak. Ana o'shanda o'quvchilarimiz ongida bo'shliq qolmay, kelajakda Vatanga ulkan hissasi tegadigan kadrlar bo'lib yetishadi.

O'quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirish uzoq muddatli, tizimli va izchil yondashuvni talab etuvchi pedagogik faoliyat jarayonidir. Bu jarayon barkamol shaxs va malakali mutaxassisni tarbiyalash borasidagi, ijtimoiy maqsadni amalga oshirish borasidagi yaxlit jarayonning muhim tarkibiy qismi sanaladi.

Vatanni muhofaza qilish, uni bir hovuch tuprog'ini ko'z qorachig'iday asrab avaylash unda yashovchi har bir kishining burchi hisoblanadi. Shunday ekan, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularda vatanga bo'lgan muhabbat hissini yanada oshirish zarur.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev raisligida 2019 yil 23 avgust kuni bo'lib o'tgan xalq ta'limi tizimini rivojlantirish, pedagoglarning malakasi va jamiyatdagi nufuzini oshirish, yosh avlod ma'naviyatini yuksaltirish masalalariga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishidagi ma'ruzasi (<https://uza.uz/uz/society/tarbiya-biz-uchun-yo-hayot-yo-mamot-yo-najot-yo-halokat-yo-s-04-09-2019>).
2. Mustaqillik: Izohli, ilmiy-ommabop lug'at, Toshkent, 1998, 34-bet.
3. Ibrohimov A. va boshqalar. Vatan tuyg'usi. Toshkent, 1997, 152-bet.
4. Musurmonova O. Oila ma'naviyati.T., 1999, 120-121 betlar.
5. V. Vorontsov. Tafakkur gulshani. Vatandosh va dunyo allomalarining aforizmlari va hikmatli so'zlari. Toshkent, 1989, 8-9 betlar.